

Warszawa, dnia 10 września 2019 r.

Komunikat FOR 29/2019: „Zrównoważony” budżet – wielka manipulacja

Rząd Prawa i Sprawiedliwości, publikując projekt budżetu państwa na 2020 rok, nazwał go „zrównoważonym”. To „zrównoważenie” opiera się na dochodach jednorazowych i dotyczy wyłącznie budżetu państwa, który stanowi połowę całego sektora finansów publicznych. Po wyeliminowaniu dochodów jednorazowych i uwzględnieniu całości wydatków, deficyt wyniesie 1,3% PKB – czyli pozostanie daleko od trwałej naprawy finansów publicznych – a i to nie uwzględnienia obietnic z sobotniej konwencji wyborczej PiS. Poniżej analizujemy dotychczasowy projekt budżetu. Pozostaje jednak pytanie, na ile nowe obietnice programowe zmienią deficyt i ile jeszcze takich zmian rząd PiS do wyborów zaproponuje.¹

„Zrównoważenie” budżetu państwa w 2020 roku opiera się na dochodach jednorazowych (1% PKB) i podniesieniu składek ZUS, przede wszystkim dla najlepiej zarabiających (0,8% PKB).

- Dochody jednorazowe nie powtórzą się w latach kolejnych, dlatego nie mogą być elementem długookresowej naprawy finansów publicznych.
- Skokowy wzrost składek emerytalnych wynika z planowanej likwidacji rocznego limitu wpłat składek emerytalnych na ZUS w wysokość 30-krotności przeciętnego wynagrodzenia. W efekcie, płaca osób zarabiających ponad 5,7 tys. zł netto będzie powyżej tego progu obłożona aż 52% podatków i składek. Po pierwsze, taki wysoki klin podatkowy będzie zniechęcał do pracy w Polsce najbardziej wykwalifikowanych specjalistów, od których pracy w dużym stopniu zależy innowacyjność gospodarki. Po drugie, taka zmiana zniechęcałaby do rzetelnego płacenia składek ZUS. W efekcie likwidacji limitu składek mała grupa dobrze sytuowanych i przeciętnie dłużej żyjących osób powinna w przyszłości otrzymywać bardzo wysokie emerytury. Jednocześnie jednak znaczna grupa osób będzie otrzymywała emerytury minimalne, a to może po stronie tych lepiej sytuowanych przyszłych emerytów rodzić obawy pojawienia się populistycznych postulatów wyłączenia ich z części wpłat.

¹ Zaproponowane na konwencji 13- i 14-emerytura miały być wypłacane dopiero od 2021 roku. Jednak wkrótce później Joachim Brudziński, szef sztabu wyborczego PiS, zapowiedział, że budżet na 2020 roku będzie znowelizowany, aby 13-emeryturę wypłacić również w 2020 roku.

Założenia budżetu na 2020 rok co do tempa wzrostu PKB i inflacji mieszczą się w konsensusie rynkowym (Tabela 1 i Tabela 2).

Tabela 1. Prognozy PKB, a założenia budżetu na 2020 rok

	2019	2020	2021
Ankieta NBP (Czerwiec) – Maksimum	4,8	4,4	4
Ankieta NBP (Czerwiec) – Mediana	4,5	3,6	3,2
Ankieta NBP (Czerwiec) – Minimum	3,8	2,7	2,3
NBP (Lipiec)	4,5	4	3,5
KE (Lipiec)	4,4	3,6	
Założenia budżetu 2020 (Czerwiec)	4	3,7	

Tabela 2. Prognozy inflacji (CPI), a założenia budżetu na 2020 rok

	2019	2020	2021
Ankieta NBP (Czerwiec) - Maksimum	2,6	3,4	3,5
Ankieta NBP (Czerwiec) - Mediana	2,2	2,6	2,4
Ankieta NBP (Czerwiec) - Minimum	1,9	2,1	1,8
NBP (Lipiec)	2	2,9	2,6
KE (Lipiec)	2,1	2,7	
Założenia budżetu 2020 (Czerwiec)	1,8	2,5	2,5

Opublikowany projekt zawiera dane o budżecie państwa i FUS, ale brak szczegółów planów reszty sektora finansów publicznych (NFZ i władz lokalnych). Poniższe dane za 2019 rok dotyczą planów, a tam, gdzie jest to możliwe, planowanej realizacji.

Deficyt całego sektora finansów publicznych ma wynieść 0,3% PKB, a po odliczeniu czynników jednorazowych (wpłaty z OFE) 1,3%. Rząd nie publikuje danych dla całego sektora finansów publicznych, ale w tej chwili widzimy wzrost dochodów o 0,8% PKB przy wzroście wydatków o 0,5%, co w miarę zgadza się z planowaną poprawą o 0,4% PKB.

Dochody sektora finansów publicznych rosną o 0,8% PKB przez podniesienie składek ZUS (Tabela 3 i Tabela 4).

- Dochody podatkowe nieznacznie spadają (-0,1% PKB), na co składa się wzrost VAT o 0,1% przy spadku PIT o 0,1% (gdyby nie obniżenie stawek byłby wzrost o ok. 0,4%).
- Silnie rosną dochody składkowe FUS (0,8% PKB) na skutek likwidacji rocznego limitu wpłat składek emerytalnych.
- Dochody niepodatkowe budżetu państwa nieznacznie rosną (0,1% PKB).

Tabela 3. Dochody podatkowe i składkowe

	Dochody podatkowe			% PKB		
	Mld PLN					
	PW 2019	2020	Zmiana	PW 2019	2020	Zmiana
Dochody podatkowe	371,4	392,5	21,1	16,6%	16,5%	-0,1%
VAT	185,4	200,2	14,8	8,3%	8,4%	0,1%
Akcyza	71,5	74,9	3,4	3,2%	3,2%	0,0%
CIT	52,2	54,2	2,0	2,3%	2,3%	-0,1%
- część CIT budżetu państwa	40,3	41,8	1,5	1,8%	1,8%	0,0%
- część CIT władz lokalnych	11,9	12,4	0,5	0,5%	0,5%	0,0%
PIT	131,4	133,1	1,6	5,9%	5,6%	-0,3%
- część PIT budżetu państwa	65,8	66,5	0,7	2,9%	2,8%	-0,1%
- część PIT władz lokalnych	65,6	66,5	0,9	2,9%	2,8%	-0,1%
Gry	2,2	2,6	0,3	0,1%	0,1%	0,0%
Kopaliny	1,5	1,7	0,2	0,1%	0,1%	0,0%
Banki	4,7	4,9	0,2	0,2%	0,2%	0,0%
	Dochody składkowe					
Składki FUS	187,2	217,2	30,0	8,4%	9,2%	0,8%

Tabela 4. Dochody niepodatkowe budżetu państwa

	Mld PLN			% PKB		
	PW 2019	2020	Zmiana	PW 2019	2020	Zmiana
Dochody niepodatkowe	30,8	34,6	3,9	1,4%	1,5%	0,1%
Dywidendy i wpłaty z zysku	2,8	3,5	0,7	0,1%	0,1%	0,0%
Cło	4,0	4,5	0,5	0,2%	0,2%	0,0%
Dochody państwowych jednostek budżetowych i inne dochody niepodatkowe	19,8	20,2	0,4	0,9%	0,8%	0,0%
Wpłaty jednostek samorządu terytorialnego	2,3	2,6	0,3	0,1%	0,1%	0,0%

Wzrostowi wydatków sektora finansów publicznych na nowe programy PiS o 0,9% PKB towarzyszy spadek wydatków budżetu państwa i FUS w innych obszarach o 0,4% PKB (Tabela 5). Spadek wydatków budżetu państwa wynika przede wszystkim ze spadku dotacji budżetowej do FUS (-1,1% PKB) umożliwionej przez wzrost wpływów ze składek emerytalnych. Na te kwoty składają się:

- wydatki na program „Rodzina 500+” (0,3% PKB),
- szereg pozostałych zasiłków obiecanych przez PiS (0,5% PKB),
- obronę (0,1% PKB),
- spada dotacja budżetu do FUS (-1,1% PKB) dzięki podniesieniu składek (neutralne dla całego sektora),
- pozostałe wydatki budżetu państwa nieznacznie spadają w relacji do PKB (-0,3% PKB),
- wydatki FUS spadają o 0,1% PKB.

Tabela 5. Wydatki skarbu państwa i FUS

	Plan 2019	Mld PLN			Plan 2019	% PKB		
		PW 2019	2020	Zmiana		PW 2019	2020	Zmiana
Rodzina 500+		31,5	41,2	9,7		1,4%	1,7%	0,3%
Podwyższenie wysokości zasiłku pielęgnacyjnego; podwyższenie kwoty świadczenia pielęgnacyjnego; wzrost kryterium dochodowego uprawniającego do świadczenia z funduszu alimentacyjnego; wypłata jednorazowego świadczenia wg ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin			12,8	12,8			0,5%	0,5%
Obrona		41,0	46,0	5,0		1,8%	1,9%	0,1%
Dotacja do FUS ZUS	49,4		26,1	-23,3	2,2%	0,0%	1,1%	-1,1%
Inne wydatki skarbu państwa		277,0	285,8	8,8		12,4%	12,0%	-0,3%
Wydatki FUS (ZUS)	246,3		257,9	11,7	11,0%		10,9%	-0,1%

Transfery skarbu państwa do władz lokalnych rosły (0,6% PKB) wyłącznie ze względu na wzrost dotacji na rozszerzony program „Rodzina 500+” (0,7% PKB; Tabela 6). Wygląda na to, że na wyższych wpływach ze składek emerytalnych zyskuje budżet państwa, ale stratami z obniżki PIT dzieli się z samorządami.

Tabela 6. Transfery skarbu państwa dla władz lokalnych

	Mld. PLN			% PKB		
	PW 2019	2020	Zmiana	PW 2019	2020	Zmiana
Subwencja ogólna	61	66	5,5	2,7%	2,8%	0,1%
Dotacje na 500+	21	39	18,1	0,9%	1,6%	0,7%
Dotacje bez 500+	22	23	1,4	1,0%	1,0%	0,0%
Udział w PIT	66	67	0,9	2,9%	2,8%	-0,1%
Udział w CIT	12	12	0,5	0,5%	0,5%	0,0%
SUMA	181	207	26,4	8,1%	8,7%	0,6%

Podsumowanie

Niewykorzystanie silnej koniunktury gospodarczej w Europie w ostatnich 4 latach do zrównoważenia budżetu każe sądzić, że nie jest to priorytet rządu PiS i hasło zrównoważonego budżetu jest dzisiaj wykorzystywane jedynie w kontekście zbliżających się wyborów.

W ostatnich 4 latach większość nowej przestrzeni fiskalnej stworzonej przez szybki wzrost gospodarczy rząd wydał zamiast przeznaczyć na trwałą naprawę finansów publicznych. W rezultacie osiągnięte ograniczenie deficytu sektora finansów publicznych było tylko nieznacznie większe od średniej UE, pomimo relatywnie wysokiego deficytu w punkcie startu w 2015 roku. Jednocześnie w 2016 roku aż 11 państw członkowskich UE osiągnęło nadwyżki budżetowe, w 2017 aż 13, a w 2018 i 2019 – 14. W najbliższych latach hamującej koniunktury gospodarczej w Europie i następnych latach spadającej w Polsce podaży pracy podsycanej przez obniżenie wieku emerytalnego, konsolidacja finansów publicznych będzie coraz trudniejsza.

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wyłożonego, skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, wesprzyj finansowo nasze działania.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn możesz się skontaktować z:

Patrycja Satora, dyrektor ds. rozwoju FOR

tel. 500 494 173

e-mail: patrycja.satora@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność – obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

KONTAKT DO AUTORÓW

Aleksander Łaszek

Główny ekonomista, wiceprezes zarządu FOR

e-mail: aleksander.laszek@for.org.pl

Rafał Trzeciakowski

Ekonomista FOR

e-mail: rafal.trzeciakowski@for.org.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR
ul. Ignacego Krasickiego 9A • 02-628 Warszawa • tel. 22 628 85 11
e-mail: info@for.org.pl • www.for.org.pl
[f](https://www.facebook.com/FundacjaFOR)/FundacjaFOR • [t](https://twitter.com/FundacjaFOR)@FundacjaFOR